

ЛИЧНАТА БИБЛИОТЕКА НА СТОЯН КАРОЛЕВ В ДИГИТАЛНА БИБЛИОТЕКА „БЪЛГАРСКА ЛИТЕРАТУРНА КРИТИКА“

Доц. д-р Александра Антонова

Институт за литература при Българската академия на науките

Резюме. Научното съобщение представя накратко колекции с дарствени надписи от личната библиотека на проф. Стоян Каролев, съхранявана в РБ „Захарий Княжески“ – Стара Загора. Колекциите включват копия на дарствени надписи от Радой Ралин, Блага Димитрова, Андрей Германов, Дамян Дамянов, Веселин Андреев, Станислав Стратиев, Иван Давидков, Михаил Тошков, Д. Чавдаров-Челкаш, Пенчо Данчев, Атанас Натев, Енчо Мутафов, Александър Миланов, Камен Зидаров, Иван Пауновски, Иван Сарандев, Вихрен Чернокожев. Освен че разкриват връзките на критика с редица големи имена на нашата литература и култура от 50-те години на миналия век до началото на нашия, дарствените надписи са ценни и с автентичния си ръчен почерк, и със съдържанието си, което свидетелства за отношението на авторите към културни явления и полемики, за вълнението в първите им стъпки, за развитието на творческото им самосъзнание, припомнят изяви на позабравени днес автори.

Ключови думи: лична библиотека; дарствени надписи; литературна критика

През 2021 г. отбелязахме 100-годишнината от рождението на проф. Стоян Каролев. Кръглата годишнина е повод да се обърнем освен към творческото наследство на видния критик, публикувано почти изцяло на страницата на проекта „Дигитална библиотека „Българска литературна критика“ на Института за литература при БАН и Фонд „Научни изследвания“ (bglitcritics.org), но така също и към личната му библиотека, дарена през 2007 г. от сина му Свилен Каролев на Регионалната библиотека „Захарий Княжески“ – Стара Загора. Колекциите с ценни дарствени надписи разкриват връзките на критика с редица големи имена на нашата литература и култура от 50-те години на миналия век до началото на нашия, а някои – като надписите от Радой Ралин – са били показвани и в самостоятелна експозиция. Личната библиотека на Стоян Каролев съдържа 2012 книги и 215 периодични издания, като 888 книги са с посвещения от общо 351 бележити писатели, поети, литературоведи,

преводачи, културолози – своеобразни миниистории както на индивидуално-то авторово развитие, така и на културния ни живот в продължение на няколко десетилетия. Дарствените надписи са ценни и с автентичния си ръчен почерк, и със съдържанието си, което свидетелства за отношението на авторите към културни явления и полемики, за вълнението в първите им стъпки, за развитието на творческото им самосъзнание. Автографите регистрират и авторови изяви на позабравени днес творци, с което добиват несъмнена литературноисторическа стойност. Ценни са и надписаните първите издания на класически днес книги, както и историята на преизданията, фиксирана в някои посвещения. Уникални по съдържание, дарствените надписи насочват и към теоретично осмисляне на собственото им жанрово своеобразие.

На сайта на проекта „Дигитална библиотека „Българска литературна критика“ в сътрудничество с Регионалната библиотека „Захарий Княжески“ – Стара Загора, са публикувани най-богатите колекции от дарствени надписи в библиотеката на Стоян Каролев – Веселин Андреев подарява на критика 19 свои книги, всяка от които носи автограф с уникално съдържание, с елегантно чувство за хумор, а на някои писателят поставя и истинското си име – Георги. Автографите на Андреев говорят за моменти на близко сътрудничество между писателя и критика в редактирането на някои от есеистичните и пътеписните му текстове. Проф. Иван Сарандев надписва на Каролев всяка своя книга, фиксирайки в автографите си общи професионални вълнения. В надписите на Пенчо Данчев виждаме събития от литературния ни живот като общото им участие в „прословутия преглед на българската литература за 15 години“, отбелязано в автографа към „Въпроси на марксистко-ленинската естетика“ от 1961 г. Надписите на Иван Сарандев, Пенчо Данчев и Енчо Мутафов свидетелстват за близката критическа работа на Каролев върху текстовете им и отвеждат към интригуващия въпрос за критическата рецепция на критиката. Сред колекциите от дарствени надписи се открояват и лаконичните портрети на времето от Атанас Натев, Енчо Мутафов и Михаил Тошков, а автографите на Александър Миланов впечатляват с оригиналните си послания.

На Стоян Каролев подарява с автограф 14 свои авторски и преводни книги един от дългогодишните му старозагорски приятели творци редом с Иван Мирчев и Иван Хаджихристов – поетът Михаил Берберов, а някои от надписите на Иван Давидков звучат поезия от най-висока проба. Интелектуалното приятелство и работа в и за „мислещата литература“ са отбелязани в дарствени надписи от Андрей Гуляшки, който дарява на Каролев 11 книги.

Най-голяма е галерията с дарствени надписи от Радой Ралин – неговите книги в библиотеката на Стоян Каролев са 26, издавани в периода 1955 – 1990. Освен че говорят за особености в рецепцията на книгите, някои автографи са оформени и като епиграми, например следната „Грижа за поетите“: „Първо ги самоубиваме, но отпосле ги откриваме“. Дългогодишно творческо прия-

телство свързва семейство Каролеви с Блага Димитрова, която подарява 19 книги с дарствени надписи. Някои от тях ясно отбелязват тясно творческо сътрудничество, загатват за проблемни контексти.

Стотиците дарствени надписи в личната библиотека на Стоян Каролев, частично публикувани на сайта bglitcritics.org, дават богат извороведски материал за проучване на литературния и литературоведския живот в България в продължение на повече от половин столетие, разгъват мрежа от културни взаимоотношения, контекстуализират и реконтекстуализират автори и творби. Заедно с томовете на Димитър Талев и Емилиян Станев, системно надписвали на критика всички издания на класическите вече свои книги, библиотеката на проф. Каролев се превръща в автентична история на свръхдинамиката на парадигмите в литературния канон през преломните десетилетия на и след Народната република.

STOYAN KAROLEV'S PERSONAL LIBRARY IN "BULGARIAN LITERARY CRITICS" DIGITAL LIBRARY

Abstract. The article briefly presents collections with donation inscriptions from the personal library of Prof. Stoyan Karolev, stored in "Zachary Knyazheski" Regional Library - Stara Zagora. Presented collections include copies of donation inscriptions by Radoi Ralin, Blaga Dimitrova, Andrey Germanov, Damyan Damyanov, Veselin Andreev, Stanislav Stratiev, Ivan Davidkov, Mihail Toshkov, D. Chavdarov-Chelkash, Pencho Danchev, Atanas Natev, Encho Mutafov, Alexander Milanov, Kamen Zidarov, Ivan Paunovski, Ivan Sarandev, Vihren Chernokozhev. In addition to revealing connections between the literary critic and a great number of important names in our literature and culture from the 1950s to the beginning of the 2000s, donation inscriptions are valuable in their authentic handwriting and in their content, which testifies the authors' attitude to cultural phenomena and polemics, the excitement in their first steps, the development of their creative self-consciousness; they also recall performances of forgotten authors today.

Keywords: personal library; donation inscription; literary critics

✉ **Dr. Alexandra Antonova, Assoc. Prof.**

Publons ID: 14370816

Institute for literature

Bulgarian Academy of Sciences

52, Shipchenski prohod Blvd., bl. 17, fl. 7 – 8

E-mail: Alexandra.a.antonova@gmail.com

contact@bglitcritics.org

alexandra@bglitcritics.org